

13. Завлин П.Н., Васильев А.В. Оценка эффективности инноваций.- Спб.:Бизнес-пресса.-1998.- 216с.
14. Завлин П.Н., Ипатов А.А., Кулагин А.С. Инновационная деятельность в условиях рынка. - Спб.:Наука, 1994.
15. Закон України "Про інноваційну діяльність". - №40-IV від 04.07.2002р. із мінами і доповненнями.// Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2002. - №36.
16. Твисс Б. Управление научно-техническими нововведениями. – М.: Экономика, 1989. – 217 с.
17. Санто Б. Инновация как средство экономического развития : Учебник / Б. Санто. – Пер. с венгер. – М. : Прогресс, 2005. – 376 с
18. Друкер П.Ф. Эффективное управление предприятием : пер. с англ. / П.Ф. Друкер. – М.: Вильянс, 2008. – 224с.
19. Портер М. Международная конкуренция / М. Портер. – М.: Международные отношения, 1993. – 664 с.
20. Портер М. Стратегия конкуренции / М. Портер. – К.: Основы, 1997. – 390 с.
21. Инновационный менеджмент / Под ред. С. Д. Ильенковой, 3-е изд. перераб. и доп. М.: Юнити-Дана, 2007 г. – 335 с.
22. Ковалишин П. Венчурний бізнес в США. Від кризи до кризи / Ковалишин П. // Економіст. – 2010. – №7.
23. Комарницький І.Ф. Економічна теорія: Підручник. – Чернівці, 2006. – 334с.
24. Котельников В. Венчурное финансирование от А до Я. Как сделать проект привлекательным для инвестора. – М.: Эксмо, 2009. – 176 с.
25. Ульяницька О.В., Ярошенко Т.В. Бізнес-ангели як альтернативна форма фінансування підприємницького сектору в Україні // Механізм регулювання економіки.– 2009.– №2. – С. 72–79.

ОЦІНКА СУЧАСНОГО СТАНУ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ Й ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ЗАЛІЗОРУДНИХ ПІДПРИЄМСТВ

О.С. ЩЕКОВИЧ

**доктор економічних наук, професор кафедри менеджменту і адміністрування,
ДВНЗ «Криворізький національний університет»**

На сучасному етапі основною умовою забезпечення можливості інтеграції України в європейський економічний простір і формування конкурентних переваг вітчизняних підприємств на основі активізації процесів інноваційного розвитку є раціональна інвестиційна діяльність на різних рівнях управління: підприємство, регіон, галузь, національна економіка, світова економіка. Однак здійснення такої діяльності в умовах посилення інтеграційних процесів світової економіки пов'язано з багатьма невизначеностями і ризиками. Тому на сьогоднішній день усе більшої актуальності набувають питання створення ефективних систем управління процесами інтеграції інноваційного розвитку галузей національного господарства у світовий економічний простір, спрямованих на забезпечення економічної безпеки інвестицій.

Прагнення України до інтеграції у європейський економічний простір пов'язане з необхідністю зростання інноваційної активності в усіх сферах економіки й особливо в її експортно орієнтованих галузях, провідне місце серед яких займає гірничо-металургійний комплекс та його залізорудний кластер [1].

Враховуючи всі соціально-економічні наслідки, пов'язані з інтеграцією України у світову економіку, які можуть негативно вплинути на розвиток підприємств залізорудної галузі, постає необхідність створення дієвої та ефективної системи управління

процесами інтеграції галузевого інноваційного розвитку з урахуванням забезпечення економічної безпеки інвестицій [2, с. 14-16].

Першим етапом у процесі дослідження впливу вдосконалення існуючої системи управління інноваційним розвитком на результати діяльності підприємств залізорудної галузі країни є оцінка рівня інтеграції галузевого інноваційного розвитку з урахуванням інвестиційної безпеки інтеграційних процесів за певний період. Таку оцінку доцільно здійснювати на підґрунті наступних параметрів діяльності галузі [3, с. 14]: $GDP_{зан.}$ – величина валового внутрішнього продукту, що створюється залізорудною галуззю країни; $EXP_{зан.}$ – величина обсягу експорту продукції залізорудної галузі; $FDI_{зан.}$ – величина прямих іноземних інвестицій в залізорудну галузь країни; $GDI_{зан.}$ – величина валових внутрішніх капіталовкладень у залізорудну галузь; $I_{зан.}$ – величина загального обсягу реальних інвестицій у залізорудній галузі; $VF_{зан.}$ – величина обсягу фінансування науково-технічних робіт у залізорудній галузі за рахунок усіх джерел.

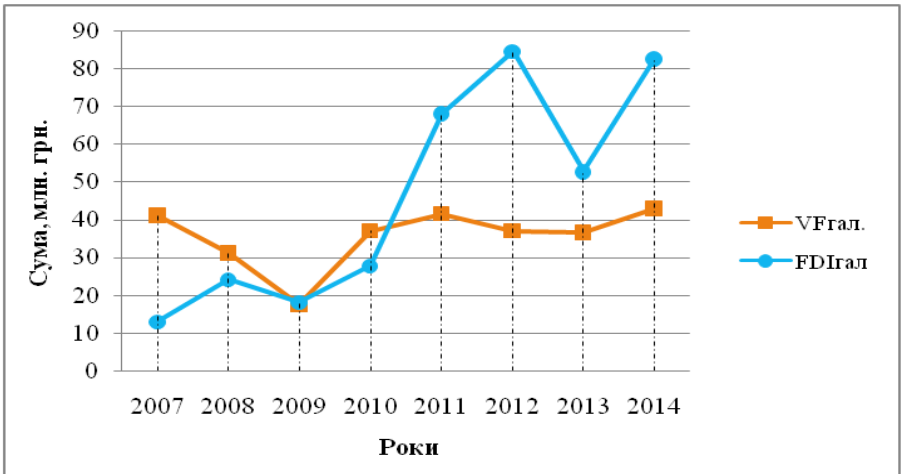
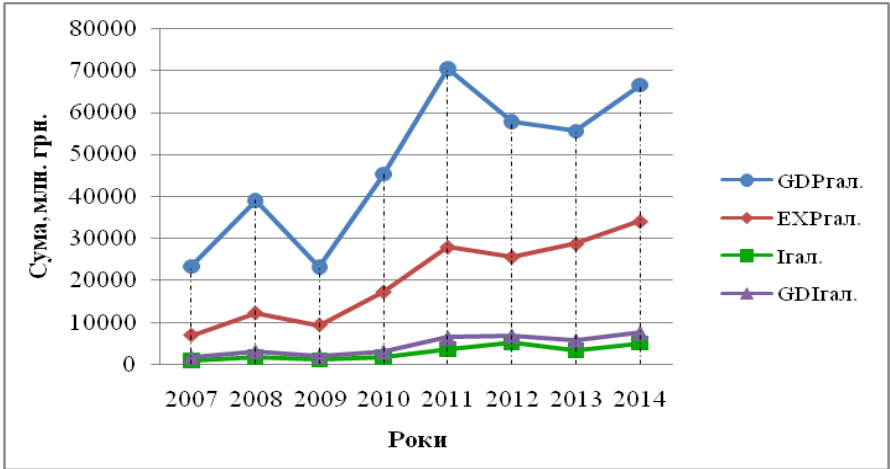
Наведені параметри діяльності галузі доцільно використовувати для розрахунку спеціальних показників інтегрованості економіки країни у світову економіку та індикаторів галузевого рівня інноваційної та інвестиційної безпеки [3, с. 15-16]. Для цього сформуємо сукупність необхідних показників, що характеризують міру інтегрованості економічної системи на рівні країна-галузь в економіку світового господарства і її інноваційної та інвестиційної безпеки. Таким чином, до цих показників слід віднести наступні: k_{11} – показник співвідношення обсягу експорту залізорудної галузі до величини її валового внутрішнього продукту (ВВП); k_{12} – показник співвідношення прямих іноземних інвестицій у залізорудну галузь до валових внутрішніх капіталовкладень; L_{15} – показник співвідношення загального обсягу реальних інвестицій залізорудної галузі до її ВВП (показник інвестиційної безпеки); I_{15} – показник співвідношення величини фінансування науково-технічних робіт за рахунок усіх джерел до ВВП галузі (показник інноваційної безпеки).

Таким чином, на основі представлених показників здійснимо оцінку впливу вдосконалення управління інноваційним розвитком залізорудної галузі України на результати її діяльності за остання сім років (2007-2014 роки). При цьому, дослідження доцільно проводити у розрізі двох категорій: власне залізорудної галузі та групи підприємств гірничодобувного дивізіону (ГДД) ТОВ «Метінвест Холдинг», зокрема: ПАТ «Північний ГЗК», ПАТ «Центральний ГЗК», ПАТ «Інгулецький ГЗК».

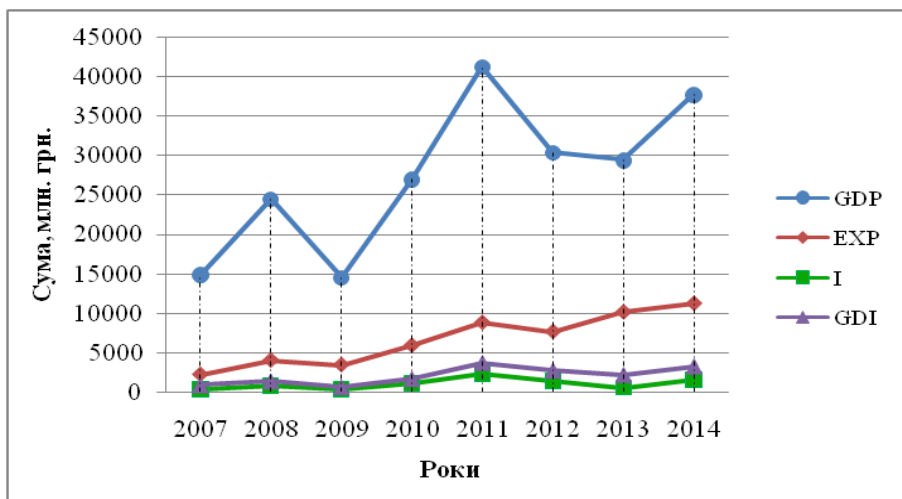
У табл. 1 наведена динаміка основних параметрів інноваційного розвитку галузі та ГДД ТОВ «Метінвест Холдинг» за 2007-2014 роки, зокрема: валового внутрішнього продукту, обсягу експорту, величини фінансування науково-технічних робіт, суми реальних інвестицій, валових капіталовкладень і прямих іноземних інвестицій.

Графічно динаміка величин первинних параметрів ГДД ТОВ «Метінвест Холдинг» за досліджуваній період представлена на рис. 1.

Для здійснення подальшого аналізу необхідно розрахувати значення показників, що характеризують міру інтегрованості економічної системи в світову економіку з урахуванням забезпечення інноваційної та інвестиційної безпеки. Результати розрахунку показників за 2007–2014 роки наведені в табл. 2.

а)

б)

Рис. 1 – Динаміка натуральних величин первинних параметрів діяльності за 2007–2014 роки (а – залізорудна галузь України, б – ГДД ТОВ «Метінвест Холдинг»)

Таблиця 1 – Динаміка натуральних значень основних параметрів інноваційного розвитку ГДД ТОВ «Метінвест Холдинг» за 2007–2014 рр.

Показники	Натуральні значення за роками, млн грн							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
$GDP_{\text{зап.}} / GDP_{\text{ГДД}}$	23456	39030	23191	45318	70452	57738	55565	66539
	14870	24430	14495	26942	41185	30303	29371	37647
$EXP_{\text{зап.}} / EXP_{\text{ГДД}}$	6943	12224	9356	17222	27927	25566	28675	34053
	2276	4090	3506	5970	8880	7721	10215	11302
$VF_{\text{зап.}} / VF_{\text{ГДД}}$	41	31	18	37	42	37	37	43
	24	14	7	28	35	28	23	30
$I_{\text{зап.}} / I_{\text{ГДД}}$	946	1763	1157	1764	3575	5261	3397	5049
	472	855	410	1128	2338	1445	630	1552
$GDI_{\text{зап.}} / GDI_{\text{ГДД}}$	1723	3102	2041	3058	6442	6848	5731	7551
	902	1400	672	1692	3717	2744	2211	3285
$FDI_{\text{зап.}} / FDI_{\text{ГДД}}$	13	24	18	28	68	84	53	83
	6	10	5	15	37	25	20	31

Таблиця 2 – Динаміка значень рівня інтегрованості ГДД ТОВ «Метінвест Холдинг» з урахуванням індикаторів інноваційної та інвестиційної безпеки за 2007–2014 рр.

Показники	Значення за роками							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
$K_{i1 \text{ зап.}} / K_{i1 \text{ ГДД}}$	29,60	31,32	40,34	38,00	39,64	44,28	51,61	48,08
	15,31	16,74	24,19	22,16	21,56	25,48	34,78	30,02
$K_{i2 \text{ зап.}} / K_{i2 \text{ ГДД}}$	0,75	0,78	0,88	0,91	1,06	1,23	0,92	1,09
	0,71	0,70	0,78	0,86	0,99	0,90	0,89	0,95
$L_{is \text{ зап.}} / L_{is \text{ ГДД}}$	4,03	4,52	4,99	3,89	5,07	9,11	6,11	6,99
	3,17	3,50	2,83	4,19	5,68	4,77	2,15	4,12
$I_{ins \text{ зап.}} / I_{ins \text{ ГДД}}$	0,18	0,08	0,08	0,08	0,06	0,06	0,07	0,06
	0,16	0,06	0,05	0,10	0,09	0,09	0,08	0,08

Для проведення дослідження впливу вдосконалення управління інноваційним розвитком на результати діяльності залізничної галузі необхідно перейти до порівняльних шкал оцінювання параметрів, наведених у табл. 2, шляхом їх нормалізації відносно максимальних граничних меж рекомендованих інтервалів [4, с. 188–189]. Аналіз динаміки нормалізованих значень похідних показників інтегрованості галузі та ГДД ТОВ «Метінвест Холдинг» з урахуванням індикаторів інноваційної та інвестиційної безпеки за 2007–2014 роки представлений у табл. 3.

Таблиця 3 – Динаміка нормалізованих значень рівня інтегрованості ГДД ТОВ «Метінвест Холдинг» з урахуванням індикаторів інноваційної та інвестиційної безпеки за 2007–2014 рр.

Показники	Нормалізовані значення за роками							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
$K_{i1 \text{ зап.}} / K_{i1 \text{ ГДД}}$	0,59	0,63	0,81	0,76	0,79	0,89	1,03	0,93
	0,31	0,33	0,48	0,44	0,43	0,51	0,70	0,60
$K_{i2 \text{ зап.}} / K_{i2 \text{ ГДД}}$	0,04	0,04	0,04	0,05	0,05	0,06	0,05	0,05
	0,04	0,04	0,04	0,04	0,05	0,05	0,04	0,05
$L_{is \text{ зап.}} / L_{is \text{ ГДД}}$	0,16	0,18	0,20	0,16	0,20	0,36	0,24	0,27
	0,13	0,14	0,11	0,17	0,23	0,19	0,09	0,16
$I_{ins \text{ зап.}} / I_{ins \text{ ГДД}}$	0,09	0,04	0,04	0,04	0,03	0,03	0,03	0,03
	0,08	0,03	0,02	0,05	0,04	0,05	0,04	0,04

На основі отриманих нормалізованих значень показників інтегрованості залізорудної галузі України та ГДД ТОВ «Метінвест Холдинг» за 2007–2014 роки доцільно проаналізувати тенденцію їх зміни за означений період.

Значення показника співвідношення обсягу експорту залізорудної галузі до її валового внутрішнього продукту (k_{i1}) в 2007 році є найнижчим (k_{i1} становить 0,59), що свідчить про досить низький рівень річного експорту галузі при відносно стабільній величині її національних продажів.

У 2008 році нормалізоване значення критерію змінилося в позитивну сторону і склало 0,63. Це пояснюється, насамперед, тим, що річний обсяг ВВП галузі зріс на 66,40%, а величина експорту – на 76,06%. В 2009 році простежується стрімке підвищення значення показника, а саме на 28,57%. При цьому, значення первинних величин у цьому році мають тенденцію до зниження (обсяг ВВП – на 40,58%; обсяг експорту – на 23,46%). Значення критерію на початку 2010 року знизилось на 6,17% і склало 0,76. Про це свідчить суттєве зростання ВВП залізорудної галузі на 95,41% та незначне у відсотковому співвідношенні збільшення обсягу експорту, а саме на 84,07%. Однак, починаючи з середини 2010 року, спостерігається тенденція росту нормалізованих значень показника k_{i1} . Так, в 2011 та 2012 роках його галузеве значення становило 0,79 та 0,89 відповідно, а в 2013 році взагалі зросло на 15,73% і склало 1,03. Це говорить, передусім, про високий рівень інтеграції гірничорудних підприємств України у світову економіку в поточному році. Що стосується найбільш потужних підприємств галузі ГДД ТОВ «Метінвест Холдинг», а саме – ПАТ «Північний ГЗК», ПАТ «Центральний ГЗК», ПАТ «Інгулецький ГЗК», слід сказати, що тенденція зміни нормалізованого значення їх інтегрованого показника k_{i1} є досить подібною до загальногалузевої тенденції. Винятком є розраховане значення за 2010 рік, яке, навіпаки, знизилось, порівняно з попереднім періодом, на 8,33% і склало 0,44.

Значення показника співвідношення прямих іноземних інвестицій до валових внутрішніх капіталовкладень (k_{i2}) в 2007, 2008 та 2009 роках є відносно однаковим і становить у середньому 0,04. Це пояснюється, передусім, низькою часткою іноземних інвестицій у статутному капіталі підприємств гірничодобувної галузі України. В 2010 та 2011 роках значення критерію зосередилось на позначці 0,05, про що свідчить збільшення величини іноземних інвестицій у складі валових капіталовкладень (в 2010 році – на 55,56%, в 2011 році – на 142,86%). В 2012 році спостерігається найбільш високе нормалізоване значення показника, а саме 0,06. Це пов'язано зі збільшенням суми прямих іноземних інвестицій у галузь на 23,53% та відносно однаковою величиною внутрішніх валових капіталовкладень, порівняно з попереднім періодом. Наприкінці 2013 року значення критерію знизилось до 0,05, про що свідчить зменшення величини іноземних інвестицій у галузь на 36,90%.

Щодо найбільш потужних підприємств ГДД ТОВ «Метінвест Холдинг», слід зауважити, що тенденція зміни нормалізованого значення їх інтегрованого показника k_{i2} є подібною до загальногалузевої тенденції. Однак, в 2010 році значення критерію залишається на рівні 0,04, причиною чого є рівновелике співвідношення прямих іноземних інвестицій та валових внутрішніх капіталовкладень, порівняно з 2009 роком.

Нормалізоване значення показника інвестиційної безпеки галузі (L_{i5}) в 2007 році є досить низьким і становить 0,16. Отримана величина є значно меншою за встановлене нижнє порогове значення критерію (19%, або 0,76), а це говорить про

низький рівень інвестиційної безпеки залізорудної галузі України та необхідність залучення реальних інвестицій. У 2008 році ситуація покращилась, проте несуттєво – значення показника зросло до 0,18. Подібна тенденція склалася і в 2009 році, за якої нормалізоване значення критерію збільшилось на 11,11% і склало 0,20. В 2010 році відбулося різке зниження значення показника до 0,16, що спричинено суттєвим збільшенням обсягу ВВП галузі на 95,41% при відносно незначному поповненні величини реальних інвестицій на 52,46%. В 2011 році, навпаки, спостерігається зростання значення показника L_{is} до рівня 0,20, а в 2012 році – взагалі до рівня 0,36. Хоч це і найвища нормалізована величина критерію за означений період, вона є нижчою за його встановлене порогове значення. В 2013 ж році знову відбувається зниження нормалізованого значення показника до рівня 0,24 за рахунок скорочення загального обсягу реальних інвестицій на 35,43%.

Для найбільш потужних підприємств залізорудної галузі України, а саме ГДД ТОВ «Метінвест Холдинг», тенденція зміни нормалізованого значення їх інтегрованого показника L_{is} є досить подібною до загальногалузевої тенденції, хоч і можна виявити деякі колізії. Так, найнижче значення показника інвестиційної безпеки галузі спостерігається в 2013 році і становить 0,09, в той час як найвище значення критерій має в 2011 році (L_{is} становить 0,23). Тенденцію зростання можна простежити з 2007 по 2008 рік, а також з 2009 по 2011 рік. Зниження показника можна спостерігати з 2008 по 2009 рік, а також з 2011 по 2014 рік.

Значення індикатора інноваційної безпеки галузі (I_{ins}) в 2007 році є найвищим і складає 0,09. Однак, отримана величина значно нижча за встановлену нормативну межу (2%, або 1), що свідчить про неспроможність гірничорудних підприємств України здійснювати активісну роботу у науково-технічній сфері. Беручи до уваги те, що національна економіка не перебуває на етапі стабільного розвитку, а, навпаки, потребує значних інвестицій для прискорення науково-технічного прогресу [5, с. 158-160], рівень інноваційної захищеності залізорудної галузі можна назвати досить низьким. У період з 2008 по 2010 рік значення показника I_{ins} є відносно однаковим і складає 0,04. Ця величина є нижчою за аналогічний показник 2007 року, а саме на 55,56%. Нормалізоване значення критерію з 2011 по 2013 рік також є відносно однаковим і становить 0,03. Таким чином, спостерігається тенденція зниження рівня інноваційної безпеки залізорудної галузі України.

Що стосується групи підприємств ГДД ТОВ «Метінвест Холдинг», слід зауважити, що тенденція зміни нормалізованого значення їх інтегрованого показника I_{ins} є подібною до загальногалузевої тенденції. Однак, річні значення показника є менш статичними і відображають здебільшого хвилясту тенденцію. Так, в 2008, 2009, 2011 та 2014 роках відбувається зниження значення критерію, а в 2010 та 2012 роках, навпаки – зростання.

Аналіз результатів діяльності залізорудної галузі України за 2014 рік показав, що вона високо інтегрована у світову економіку лише за показникам співвідношення прямих іноземних інвестицій у галузь до валових внутрішніх капіталовкладень і показником інвестиційної безпеки. Цей факт підтверджує експортно орієнтований характер галузі, однак ставить під сумнів її рівень інноваційної безпеки. Так, наприкінці 2014 року величина прямих іноземних інвестицій у галузь зросла на 56,60%, порівняно з аналогічним показником за 2013 рік, а загальний обсяг реальних інвестицій

збільшився на 48,63%. У свою чергу, обсяг фінансування науково-технічних робіт за рахунок усіх джерел за поточний рік зріс на 16,22% і склав 43 млн. грн., однак ця величина є досить низькою відносно обсягу ВВП галузі, що негативно впливає на її рівень інноваційної захищеності і відповідно на рівень євроінтеграції у світову економіку.

Таким чином, удосконалення управління інноваційним розвитком залізорудної галузі України з метою підвищення її рівня інтеграції у світову економіку, виходячи з проведеного дослідження, доцільно здійснювати за наступними практичними напрямками:

а) збільшення величини прямих іноземних інвестицій, порівняно з параметром за 2014 рік, в середньому на 20,48% (до 100 млн. грн.) при одночасному зниженні обсягу валових внутрішніх капіталовкладень до 5000 млн. грн. (на 33,78%);

б) збільшення загальної величини реальних інвестицій, порівняно з показником поточного року, в середньому на 5,95% (до 8000 млн. грн.) при зниженні обсягу галузевого ВВП до 50000 млн. грн. (на 24,86%);

в) збільшення величини обсягу фінансування науково-технічних робіт у залізорудній галузі, відносно значення за 2014 рік, в середньому до 1115 млн. грн.

Щодо залізорудної галузі України, підвищення її інноваційного потенціалу сприятиме її розвитку, забезпечить виробництво високотехнологічної залізорудної сировини, конкурентоспроможної на зовнішньому і внутрішніх ринках.

Групування підприємств залізорудної галузі України за напрямками проведених інновацій за останні три роки представлено в табл. 4.

Таблиця 4 – Групування підприємств залізорудної галузі України за напрямками проведених інновацій за 2012–2014 роки

Напрями проведених інновацій	2012	2013	2014
Усього підприємств галузі	352	362	359
У тому числі підприємства, що займалися інноваційною діяльністю	28	22	37
З них витрачали кошти на:			
1) власні дослідження і розробки	5	–	–
2) придбання нових технологій	3	3	3
3) з них придбання виключних майнових прав на винаходи, корисні моделі, промислові зразки, ліцензій, ліцензійних договорів на використання зазначених об'єктів	1	2	1
4) виробниче проектування, інші види підготовки виробництва для випуску нових продуктів, упровадження нових методів їх виробництва	4	4	8
5) придбання машин, обладнання, установок, програмного забезпечення, інших основних засобів	11	9	20
6) ринкове запровадження інновацій	1	1	1
7) інше	3	3	4

Що стосується динаміки основних показників інноваційної діяльності гірничо-металургійного комплексу в цілому за останні сім років (2008-2014 роки), її представлено в табл. 5.

Аналіз інноваційної діяльності підприємств залізорудної галузі України за 2005-2014 роки говорить, що після досягнення у докризовий період позитивних змін і подальшого замороження інноваційного розвитку у кризовому періоді (2008-2009 роки) в 2012 році кількість інноваційно активних підприємств у залізорудній галузі збільшилась на 63%, порівняно з 2005 роком, а підприємств, що впроваджували будь-які інновації, за означений період стало більше, ніж удвічі.

**Таблиця 5 – Динаміка основних показників інноваційної діяльності
гірничо-металургійного комплексу за 2008–2014 роки**

Показники інноваційної діяльності	Значення показників за роками						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Кількість інноваційно активних підприємств, од. / % до загальної кількості промислових підприємств галузі	85	86	109	111	108	113	120
	13,3	12,9	15,0	14,1	13,1	14,3	15,2
Кількість підприємств, що впроваджували інновації / % до загальної кількості підприємств галузі	54	78	90	102	96	99	103
	8,4	11,7	15,0	13,0	11,6	12,6	13,0
Кількість підприємств, що реалізували інноваційну продукцію, од. / % до загальної кількості підприємств галузі	66	73	80	82	84	81	85
	10,3	10,9	11,0	10,4	10,2	10,4	10,8
Обсяги реалізованої інноваційної продукції, млн. грн. / % до загального обсягу реалізованої інноваційної продукції галузі	3382	7896	9361	16254	9672	7259	4422
	3,5	7,0	6,2	8,4	7,3	3,7	1,7
у тому числі продукція, що була новою для ринку, млн. грн. / % до загального обсягу реалізованої інноваційної продукції галузі	24995,4	30892,7	40188	45830,2	31432,3	33697,6	42386,7
	6,5	6,7	6,7	5,9	4,8	3,8	3,8
Обсяги реалізованої за межі України інноваційної продукції, млн грн / % до загального обсягу реалізованої інноваційної продукції галузі	1720	4099	4939	12931	5192	3766	1063
	50,9	51,9	52,8	79,6	53,7	51,9	24,0

Практично не змінилась кількість підприємств, що реалізували інноваційну продукцію. Обсяги реалізованої за межі України інноваційної продукції до загального обсягу реалізованої інноваційної продукції галузі у 2014 році скоротилися вдвічі.

Таким чином, залізорудна галузь належить до числа зрілих галузей із низькою інвестиційною привабливістю, не є пріоритетним об'єктом вкладення фінансових ресурсів для інвесторів і характеризується великою інертністю, так як тривалість циклу «будівництво-виробництво» нерідко перевищує 10 років.

Список літератури

1. Орлова А.А. Організація та здійснення інвестиційно-інноваційної діяльності в промисловості України [Електронний ресурс] / А.А. Орлова // Ефективна економіка. – 2014. – № 9. – Режим доступу до журналу: <http://www.economy.nauka.com.ua>.
2. Методичні рекомендації щодо оцінки рівня економічної безпеки України / За редакцією С.І. Пирожкова. – К, НІПМБ, 2003. – 63 с.
3. Державне регулювання економіки: Навч. посібник / С. М. Чистов, А. Є. Никифоров, Т. Ф. Куценко та ін. – К.: КНЕУ, 2000. – 316 с.
4. Щегович О.С. Методологічні підходи до оцінки та прогнозування економічної безпеки суб'єктів господарювання на галузевому, міжгалузевому та регіональному рівнях / О.С. Щегович, М.Г. Афанасьева // Економічний аналіз: зб. наук. праць. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету "Економічна думка", 2013. – № 1. – Том 14. – С. 184-193.
5. Щегович О. Оцінка економічної ефективності інтенсифікації розвитку виробничих процесів підприємства на основі реалізації інноваційних проектів / О. Щегович // Економічний аналіз: зб. наук. праць. – Тернопільський національний економічний університет; редкол.: С.І. Шкарабан (голов. ред.) та ін. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету "Економічна думка", 2013. – Вип. 12. – Частина 4. – 158–160 с.